

TUDOMÁNYOS ÉLET

A XI. Magyar Operációkutási Konferenciáról

1981. szeptember 15—28 között Miskolc Egyetemvárosban rendezték meg a XI. Magyar Operációkutási Konferenciát. A Konferencia főrendezője ezúttal a Neumann János Számítógéptudományi Társaság Operációkutási Szakosztálya volt, társrendezőként pedig a Bolyai János Matematikai Társulat Alkalmazott Matematikai Szakosztálya, a Magyar Közgazdasági Társaság Matematikai Közgazdasági Szakosztálya, az NJSZT Borsod megyei Szervezete és az MTA Operációkutási Bizottsága vettek részt a munkában.

A megnyitó ülésen *Kornai János* akadémiai levelező tag „A szocialista gazdaság leíró-magyarozó elméleti modelljei — Egy kutatási irányzat áttekintése” címmel tartotta meg nagy érdeklődéssel várt plenáris előadását. A kutatási irányzat, amelyet 25 publikáció közös jellemzői alapján mutatott be a szerző, lényegileg a krónikus hiánygazdálkodás problémakörével foglalkozik. Az előadó a modellek hat közös jellemzőjét emelte ki, nevezetesen:

- mindegyik modell dinamikus
- endogén szabályozásra épülnek
- a szerzők a szocialista gazdaságra kifejezetten jellemző viselkedési törvényeket vizsgáltnak

- a norma szerinti szabályozást tekintik a gazdasági szabályozás egyik fő jellemzőjének. (A normák a társadalmi erkölcs, a megszokás alapján keletkező anonim tényezők.)

- különleges figyelmet fordítanak a nem árjellegű jelzésekre

- a modellekben nem érvényesül a walrasi egyensúly.

A modellek leíró-magyarozó jellegűek, mert nem azt keresik elsősorban, hogy mi legyen, hanem azt, hogy mi van. Ezen felül a munka elvégzése nélkül a jövő tervezése illuzórikussá válik. A kutatási irányzat mindemellett elméleti jellegű is, mivel csak kvalitatív eredmények feltárására törekszik.

Kornai professzor mindezt rendkívül színesen, plasztikus példákkal illusztrálva

mondotta el és előadása befejező részében felhívta a figyelmet egy sor igen fontos közgazdasági és matematikai kutatási feladatra. Hangsúlyozta, hogy az előadásban felvázolt kutatási irányvonal nem monopolisztikus igénnyel lép fel, művelői örömmel vállalják a tudományos vitákat, hiszen ez minden konstruktív fejlődés alapja.

Az előadás nagy sikert váltott ki a hallgatók körében. Úgy érezzük, hogy sok kutató kapott jó vizsgálati szempontokat — pro és kontra — elvégzendő munkájához.

Új eleme volt a konferenciának a kombinatorikus optimalizáció tárgykörében tartott mini szeminárium. A tárgykörben rendkívül széles nemzetközi érdeklődés tapasztalható, a tendenciák azt mutatják, hogy az operációkutatók által vizsgált fontos témakörök megoldására jól használható újabb módszerek születtek, illetve vannak kialakulóban. A három órás szemináriumot *Lovász László*, az MTA levelező tagja tartotta, akinek az ezen a területen elért eredményei világszerte feltűnést keltettek. Lovász professzor a korántsem egyszerű témakört egy nagyon jól felépített, közérthető, friss hangulatú előadásban fogta át, amely ugyanakkor nem nélkülözte az anyag dimenziói miatt okvetlenül szükséges tömörséget sem. A szeminárium mind a közgazdák, mind a matematikusok számára hasznos és élvezetes volt.

A szemináriumon elhangzottak és a József Attila Tudományegyetem munkatársai által a szekcióülések keretében megtartott további három előadás alapján örömmel állapíthatjuk meg, hogy Szegeden erőteljes operációkutási mag alakult ki, amelynek aktivizálódása az egész szakterület továbbfejlődésében egyre jelentősebb szerepet tölt be.

A szervezők a népgazdaság tervezése témakörét a Konferencia egyik központi témájává kívánták tenni, mivel úgy vélték, hogy ezen a területen jelentős előrelépésre lenne szükség. Ehhez kapcsolódott a Konferencia harmadik kiemelkedő prog-

ramja, az „A gazdasági tervezés technológiájának fejlesztése” címmel megtartott kerekasztal beszélgetés, amelyen a bevezető előadást *Augusztinovic Mária*, a tudományok doktora tartotta és ugyancsak ő vezette az ezt követő vitát.

Az előadó mondanivalóját az Állami Tervezőbizottságnak a gazdaság intenzív fejlődési szakaszával összefüggő tervezési és információs feladatairól szóló 1981 augusztusi határozata köré csoportosította. Röviden áttekintette a népgazdaság tervezésének helyzetét, összefoglalta véleményét a tervezés jelenlegi színvonalát bíráló és elismerő nézetekkel kapcsolatban.

Kiemelte, hogy az ATB első ízben hozott részletes határozatot a tervezés módszertana tárgyában, a benne foglalt követelmények a rövid, a közép és a hosszútávú tervezés egységes koncepcióját fejezik ki. Feladatunk ennek keretében

— jól szervezett tényinformáció ellátás és ennek alapján gondos helyzetelemzés,

— a tervek folyamatos aktualizálása minden tervezési periódusra,

— a tervezélok társadalmi egyeztetése és elfogadtatása,

— komplex népgazdasági variánsok kidolgozása,

— szoros kapcsolatok kialakítása a gazdálkodó szervek között, a szabályozó rendszereket velük együtt kell kidolgozni,

— ugyanakkor javítani kell a döntéselőkészítést, a gazdasági döntéseknek problémaorientáltabbakká, alaposabban és kellő időben előkészítetté kell válniuk, a döntéseket megfelelő időpontokban kell meghozni,

— a korábbiaknál lényegesen nagyobb súlyt kell helyezni a tervezés informatikai hátterének kialakítására, a számítógépes adatkezelési rendszereket ki kell dolgozni, össze kell hangolni és támaszkodni kell rájuk.

A tervezésben jelentős súlyt kapnak a matematikai modellek és a hagyományos módszerek egyaránt. Itt nem arról van szó, hogy egyik napról a másikra egy szuper tervezési rendszer áll elő, ennek ütemezésére hamarosan egy konkretizált programot kell az ATB elé terjeszteni.

Az előadó számos módszertani és statisztikai vonatkozást is érintett. A beveze-

tést hosszú, élénk szakmai vita követte. A felszólalók tervezési rendszerünk anomáliáira, a vállalati tervezés problémáira, a minisztériumi irányítás egyes kérdéseire és konkrét tervezési módszerekre tértek ki, ezekkel kapcsolatban fejtették ki véleményüket, tették fel kérdéseiket. A tervezésnek Augusztinovic Mária által kifejtett felfogása nagy tetszést aratott, a jelenlévő operációkutatók, közgazdák, matematikusok és számítástechnikusok egyaránt — „szakmájuk” elismerését is érezték az elmondottakból.

A konferencián három szekcióban — módszertan, népgazdasági alkalmazások, vállalati alkalmazások — 46 előadás hangzott el a négy nap alatt. Az előadások a hagyományoknak megfelelően váltakozó színvonalúak voltak, de mindenesetre érzékeltették, hogy mindegyik területen továbbra is intenzív kutatás és váltakozó sikerű alkalmazás folyik hazánkban.

Sajnálatos jelenség — amit több hozzá szóló is észrevehettek —, hogy előadóink egyre kevesebb figyelmet szentelnek a forrásmunkákra való hivatkozásra és többek között ennek következtében a legritkábban emelik ki azokat az újnak tekintendő eredményeket, amelyek saját kutatásaik következtében tárnak a hallgatóság elé. Úgy véljük, hogy ezen a rossz gyakorlaton változtatni kellene.

A konferencián a korábbiaknál valamivel kevesebb regisztrált, és valamivel több nem regisztrált résztvevő jelent meg. Ennek okai a konferenciákon való részvételt egyre inkább megnehezítő szabályozásban keresendők elsősorban. Egyetértünk a Medior igazgatójával, aki a MTESZ nemrég lezajlott XIII. Küldöttközgyűlésen kifejtette, hogy a hazai konferenciákon a sok megszorítás következtében lassan már csak külföldiek vehetnek részt. Úgy véljük, hogy a tudományos élet szervezőinek és művelőinek fel kellene hívniuk az illetékes vezetők figyelmét arra, hogy gazdasági fejlődésünk jelenlegi szakaszában, amikor az innováció jelentőségére különleges hangsúlyt helyezünk, talán nem ez a leghatékosabb gazdálkodási gyakorlat.

PONGRÁCZ TIBOR